מבאב אל-מנדב להורמוז: ההתעצמות החות'ית כמנוף אסטרטגי מחודש של איראן

written by ד"ר יוסי מנשרוף | 24.09.2026

עיקרי הדברים

- ההסלמה בתימן מסמנת חזרה אפשרית לחידוש מלחמת האזרחים לאחר כארבע שנות הפוגה יחסית. הקרבות התרחבו מזירות מקומיות לעימות ישיר עם סעודיה ולמאבק על אזור באב אל-מנדב.
- החות'ים מפגינים התאוששות ויכולת מבצעית משמעותית. הם השתלטו על נקודות מפתח לאורך החוף המערבי ובאזור המצר. בכך גדלה יכולתם לאיים על השיט והסחר הימי.
- האיום על באב אל-מנדב חשוב במיוחד על רקע המשבר במצר הורמוז. סעודיה חשופה כעת ללחץ גם על נתיבי הייצוא החלופיים שלה. הדבר עלול לפגוע בשוק האנרגיה ולהעלות את עלויות השילוח.
- איראן רואה בהתעצמות החות'ית מנוף אסטרטגי נוסף. שליטה חות'ית בבאב אל-מנדב מעניקה לטהראן יכולת להפעיל לחץ במקביל גם בהורמוז וגם בים האדום. היקף המעורבות האיראנית בתכנון ההסלמה אינו ברור, אך אין ספק כי טהראן מזהה בהישגים החות'יים הזדמנות אסטרטגית ומבקשת למנף אותם.
- באב אל-מנדב אינו רק הישג חות'י בזירה התימנית. אם האחיזה החות'ית סביב המצר תתבסס, היא עשויה להפוך לנכס אסטרטגי עבור טהראן שמאפשר לה להפעיל לחץ על נתיבי היצוא של יריבותיה ולחזק, בעקיפין, את כוחה במאבק על מיצר הורמוז.
- ארה"ב ומדינות האזור נזהרות בשלב זה מהתערבות צבאית רחבה. סעודיה מתקשה לגייס תמיכה ישירה, בעוד מצרים, תורכיה ופקיסטן נמנעות ממעורבות צבאית למרות "הסכם מכה".
- מבחינת ישראל, יש להימנע בשלב זה מעימות צבאי ישיר עם החות'ים, במיוחד לנוכח המתיחות הגבוהה במספר זירות במקביל. עם זאת, ניתן להעמיק את הסיוע המודיעיני לסעודיה ולחזק את התיאום עם מדינות וגורמים נוספים המתנגדים לחות'ים.
- במקביל, יש לנצל את תקופת ההפוגה כדי לפתח יכולות פעולה קרקעיות ממוקדות ולהיערך לסבב עימות עתידי. בנוסף, יש לחזק קשרים עם הצבא התימני, שבטים וגורמים מקומיים אחרים, במטרה לערער לאורך זמן את המשילות החות'ית.
- לפי שעה, המצוקה הגוברת של סעודיה לא משמשת שעת כושר עבור ישראל לקרב בין ירושלים לריאד, לאור התעקשותה של האחרונה להתנות זאת בהכרה ישראלית במדינה פלסטינית.

החרפת העימות בתימן – התפתחויות מרכזיות

מאז כניסת הפסקת האש לתוקף באפריל 2022 הלך וגבר המתח הפנימי בשטחים שבשליטת החות'ים. המשבר הכלכלי, גביית מיסים והיטלים מוגברת, גיוס בכפייה והמשך הפניית משאבים למאמץ הצבאי לצד שינויים פנימיים בתוך החברה השבטית בתימן (כגון שינוי דורי ועייפות מהנרטיב האידיאולוגי) העמיקו את ההתנגדות בקרב חלק מהשבטים כלפי החות'ים.

בחודשים האחרונים נראתה תסיסה מחודשת בזירה התימנית בעקבות מעצרו החוזר של שייח' חמד בן פדע'ם אל-חזמי, ממנהיגי שבטי דהם במחוז אל-ג'וף שבצפון תימן. טענותיו כי עונה במעצר תרמו להתגייסות חמושה של חלק משבטי דהם ולהקמת מוקד התכנסות שבטי אל-ריאן במזרח המחוז. ההתארגנות במרחב זה, בקרבת נתיבי מסחר וצירי הברחה המחברים בין שטחי הממשלה לשטחי החות'ים, נתפסה כאיום בטחוני עבור החות'ים שהאשימו את הסעודים בניסיון להצית סכסוך פנימי במחוז ופעלו לרסן את ההתנגדות השבטית.

בראשית יולי נרשמה החרפה בלחימה הישירה בין החות'ים לכוחות הממשלה התימנית המוכרת בינלאומית ונתמכת בידי סעודיה. מתקפה חות'ית בדרום-מערב מחוז אל-חודיידה הוגדרה כאחת ההתנגשויות החמורות ביותר מאז הפסקת האש של 2022; על פי דיווחים שונים, נהרגו בה 16 מאנשי כוחות הממשלה ועשרות לוחמים חות'ים, ובעקבותיה העלתה הממשלה התימנית את רמת הכוננות של כוחותיה.

ב-3 ביולי נחת בצנעא מטוס אזרחי איראני של "מהאן אייר" – הטיסה הישירה הראשונה מטהרן לבירה שבשליטת החות'ים זה יותר מעשור. בממשלה התימנית טענו כי הטיסה שימשה להעברת מומחים או רכיבים טכנולוגיים בעלי שימוש צבאי. זאת בעוד שהחות'ים הציגו אותה כטיסה הומניטרית ודיפלומטית. לאחר שטיסה נוספת של "מהאן אייר" ניסתה להגיע לתימן, ממשלת תימן ניסתה לסכל את שבירת המצור האווירי ותקפה את מסלול הנחיתה בנמל התעופה צנעא, ללא הצלחה.

החות'ים ייחסו את התקיפה לריאד ובתגובה שיגרו טילים בליסטיים וכטב"מים לעבר נמל התעופה אבהא בדרום סעודיה והזהירו חברות תעופה מפני שימוש במרחב האווירי הסעודי. בהמשך הם אף הכריזו על מצור ימי נגד מכליות וספינות סעודיות בים האדום. בכך הורחב העימות מזירת היבשה בתימן גם למרחב האווירי והימי.

ב-8 בספטמבר הכריזו החות'ים על מתקפה רחבת-היקף שכללה לטענתם עשרות טילים בליסטיים וכטב"מים לעבר יעדים בדרום סעודיה, ובהם מתקני חברת הנפט "ארמקו" באבהא, ג'אזאן ונג'ראן וכן בסיס צבאי בחמיס משיט. בסעודיה דווח על למעלה מ-70 פצועים, וריאד השיבה בגל תקיפות אוויריות נגד יעדים חות'יים, בין היתר במחוזות מאריב ותעז.

במקביל להסלמה מול סעודיה התרחבה הלחימה גם בתוך תימן, וכוחות הממשלה פתחו במתקפת נגד בכמה חזיתות. הם דיווחו על התקדמות באל-ג'וף ועל שחרור שטחים מידי החות'ים

גם במחוזות חודיידה ותעז. לפי אומדן AFP, בתוך ימים ספורים עלה מספר ההרוגים בלחימה ליותר מ-500 בהם 278 לוחמים חות'ים, 216 מאנשי כוחות הממשלה ועשרות אזרחים.

ב-10 בספטמבר עברו החות'ים למתקפה קרקעית מהירה לאורך החוף המערבי של תימן, לכיוון באב אל-מנדב. במסגרת הבליץ הם השתלטו על עיר הנמל האסטרטגית אל־מוח'א, בכך התקרבו משמעותית למצר. למחרת דווח מפי מקורות בממשלה התימנית כי השתלטו גם על ד'ובאב, העיר הגדולה האחרונה בחוף המערבי, וכן על האי פרים (מיון), השוכן בלב מצר באב אל-מנדב. בכך השיגו החות'ים אחיזה ישירה בנקודות מפתח לאורך החוף התימני ובמצר עצמו, והרחיבו משמעותית את יכולתם לאיים על התנועה הימית באזור.

מאז הרחיבו החות'ים את אחיזתם גם לאיי חניש הגדולים והקטנים, ובמקביל נמשכו שיגורי טילים וכטב"מים לעבר יעדים סעודיים, ובכלל זה תקרית שבה הודיעה ריאד כי יירטה כטב"ם חות'י מדרום למכה, במקביל לתקיפות סעודיות ותימניות נגד יעדים חות'יים בתימן. עד 17 בספטמבר דיווח ארגון ההגירה הבינלאומי כי יותר מ-100 אלף בני אדם נעקרו מבתיהם בגל הלחימה האחרון. בסוף השבוע התקיימו בעומאן גם מגעים בין נציגים אמריקאים לחות'ים בניסיון למנוע התרחבות נוספת של העימות, אז על פי הדיווח התחייבו החות'ים שלא לתקוף כלי שיט אמריקאיים או ישראליים.

סיכונים, תרחישים ומשמעויות

המשמעות המצטברת של ההתפתחויות היא מעבר מהסלמה מוגבלת להתחדשות רחבה של מלחמת האזרחים לאחר כארבע שנות הפוגה שנשמרה ברובה. בתוך חודשים ספורים התרחב העימות מהתסיסה השבטית והקרבות המקומיים באל-ג'וף ובאל-חודיידה, לעימות ישיר עם סעודיה, תקיפת מתקני אנרגיה, מצור ימי ומערכה קרקעית על אזורים השולטים בגישה לבאב אל-מנדב.

מן האירועים הללו עולה כי החות'ים נמצאים במגמת התאוששות וכי ברשותם יכולת מבצעית ניכרת. למרות קשיים תקציבים משמעותיים (הפגיעה בתשתיות הנפט ע"י ישראל והסנקציות האמריקאיות שפגעו בהכנסות ממכסים ומכירת מוצרי נפט, שהיוו עד 50% מהכנסותיהם המשוערות) ומשבר פנימי, החות'ים הצליחו לבצע מתקפה קרקעית גדולה, לכבוש את מוח'א ולהגיע לפרים ולבאב אל-מנדב, תוך הפעלת כטב"מים וכוחות קרקעיים בהיקף משמעותי, לצד תמרון בטופוגרפיה ההררית.

למרות הצהרת הממשלה המוכרת על מבצע לשחרור צנעא, כאשר המטרה הסופית היא שחרור תימן כולה וסיום החדירה של משמרות המהפכה ושלטון הפרוקסי שלה, לעת עתה ידם של איראן והחות'ים על העליונה. התרחבות אחיזתם לאורך החוף המערבי ובדגש על האי פרים עלולה לשתק את ייצוא הנפט הסעודי דרך נתיב עוקף-הורמוז מה שיגרום לשחיקת מלאי הנפט ועלייה במחירי החבית והשילוח הימי. לפי מינהל מידע האנרגיה האמריקני (EIA) בעוד

שבהורמוז נראתה קריסה משמעותית בתעבורת הנפט, בבאב אל-מנדב נרשם זינוק מ-5.4 מיליון חביות ביום ברבעון האחרון של 2025 ל-8.1 מיליון ברבעון השני של 2026, במידה רבה הודות לשימוש בצינור מזרח-מערב הסעודי, שהעביר נפט מאזורי ההפקה במזרח סעודיה לנמל ינבוע שבים האדום. בהתאם לכך, מתקפת כטב"מים על צינור הנפט הסעודי מזרח-מערב ב-11 בספטמבר 2026 שיוחסה על ידי ריאד ובגדד לכטב"מים ששוגרו מעיראק, גרמה נזק לתשתית האנרגיה הקריטית הזו, והביאה את סעודיה להשבית זמנית את הצינור בן ה-1,200 ק"מ שאיפשר לה לעקוף את מצר הורמוז.

הסיכון הסעודי כרגע כפול: צינור מזרח-מערב מושבת בעקבות פגיעה בתשתיותיו; ובמקביל החות'ים מאיימים על הנתיב הימי היוצא מינבוע דרך באב אל-מנדב. כך שגם אם הצינור ישוקם, עצם היכולת לייצא את הנפט דרומה דרך הים האדום נשארת חשופה ללחץ החות'י. השליטה החות'ית במוח'א, פרים וחניש יכולה להעלות את פרמיות הביטוח ולהבריח אוניות גם בלי שהחות'ים יסגרו פורמלית את המצר. לצד זאת, המצוקה הסעודית הגוברת מצד החות'ים, איראן והמיליציות השיעיות העיראקיות ניכרת בפניותיה (שלא נענו) לארה"ב שתתקוף את החות'ים, ולאיראן שתרסן את החות'ים (שגם לא נענתה) ובפנייתה לסיוע מישראל אם כי לא במחיר של התגמשות סעודית על תנאי ריאד לנורמליזציה עם ישראל.

בשלב זה החות'ים מדגישים כי המצור הימי שהם מבקשים לכפות מכוון נגד סעודיה בלבד, וייתכן שהדבר משקף רצון להימנע מהרחבת ההסלמה ומיצירת אויבים נוספים. מבחינתם, איום סלקטיבי עשוי אף להיות אפקטיבי יותר מסגירה כוללת של באב אל-מנדב שכן חסימה מוחלטת של המצר תפגע גם באירופה, בסין, בהודו ובמדינות רבות אחרות שלחות'ים אין אינטרס להתעמת עמן, בעוד שאיום ממוקד מאפשר להם להפעיל לחץ על סעודיה ובמקביל לייצר אי-ודאות רחבה בשוק הסחורות והאנרגיה.

סברה זו נתמכת גם בעובדה שהחות'ים הצטרפו באיחור רב ל"שאגת הארי", אז שיגרו רק כמה טילים בודדים לשטח ישראל תגובה שניתן להסביר בחשש מתגובה צבאית ישראלית או אמריקאית. עם זאת, בשלהי אוגוסט חשף בכיר חזבאללה, מחמוד קומאטי, שבשולי הלווית ח'אמנהאי באיראן, התחייבה המשלחת החות'ית בפני משלחת חזבאללה לשגר טילים לעבר תל אביב ולתקוף ספינות ישראליות באזור מצר באב אל-מנדב אם יבחינו שטבעת החנק על חזבאללה מצד ישראל תתהדק, ומזכר הבנות אסלאמאבאד בין איראן לארה"ב יגיע לכדי מיצוי.

יתכן שהחות'ים יבקשו לנצל את אחיזתם בבאב אל-מנדב כדי ליצור תקדים הדומה לזה שאיראן מנסה לבסס במצר הורמוז: איום על חופש השיט, לצד מתן אפשרות למעבר בטוח בתמורה לתשלום או להסדר מוקדם. ביולי דווח כי החות'ים בחנו את האפשרות לגבות דמי מעבר מאוניות בבאב אל-מנדב, ככל הנראה תוך מתן פטור לכלי שיט סיניים, וכי ההצעה נדונה עם גורמים איראניים. עם זאת, החות'ים הכחישו לאחר מכן כי התקבלה החלטה כזו והדגישו ששירות "המעבר הבטוח" שלהם נותר חינמי. לפיכך, בשלב זה מדובר באפשרות שנבחנה ולא במדיניות רשמית, אך השתלטותם על נקודות מפתח סביב המצר עשויה להעניק להם בעתיד

יכולת לנסות ולתרגם את האיום הצבאי למנוף כלכלי ומדיני מסוג זה.

מחד, יש לצאת מנקודת הנחה כי ההסלמה האחרונה מתואמת עם טהראן אף אם אינה מכוונת על ידה. ביטוי לכך ניתן לראות באופן שבו מוחמד טאהרי, ראש הדסק הצבאי בסוכנות הידיעות האיראנית תסנים, המזוהה עם משמרות המהפכה, התפאר ב-16 בספטמבר שמפקד כוח קדס, אסמאעיל קאא'ני, הוא שראוי לקרדיט המרכזי על הישגי החות'ים, שכן החלטתו האמיצה לשבור את המצור על תימן (באמצעות טיסת המטוס איראני לצנעא) "שיחקה תפקיד מרכזי בהתפתחויות בתימן". לצד זאת, הסיפוק שחשה איראן לנוכח ההצלחה החות'ית התבטא היטב בדבריו של ראש האגף המדיני במשמרות המהפכה, ידאללה ג'ואני, שב-13 בספטמבר הצהיר שהשליטה החות'ית בבאב אל-מנדב שקולה בחשיבותה האסטרטגית לשחרור ח'רמשהר בידי איראן באביב 1982, והיא מקדמת את ציר ההתנגדות לקראת "הנצחון הסופי". גם היומון האיראני וטנ-י אמרוז התגאה (16 בספטמבר) שהישגי החות'ים מרחיבים את מנופי הלחץ על נתיבי האנרגיה והסחר העולמיים, ומחזקים את כושר המיקוח האסטרטגי של טהראן.

עם זאת, למרות אזהרותיו של מפקד כח קדס, אסמאעיל קאא'ני כלפי ארה"ב וישראל ב-1 ביוני וב-8 ביוני שהחות'ים עשויים לסגור את מיצר הורמוז אם תימשך התוקפנות מצדם נגד איראן, לא הוכח שהחות'ים ביצעו את ההסלמה לבקשת איראן. גם טענתו של גורם בכוחות הפרו-סעודים בתימן לפיה ההשתלטות על עיר הנמל האסטרטגית מוח'א בוצעה לבקשת איראן מהחות'ים לא זכתה לאישוש כלשהו. כפי שהוכיחו החות'ים כשלא הצטרפו בראשית "שאגת הארי" למלחמה, בניגוד לציפייתה של טהראן, החות'ים הוכיחו שקבלת ההחלטות שלהם אינה מותאמת לתכתיבים איראנים.

לצד זאת, החשש האיראני בתחילת ההסלמה בזירת דרום המפרץ הפרסי, כשהמומנטום היה בידי מתנגדי החות'ים, מהידרדרות במעמדה האזורי של איראן, השתקף היטב בדבריו של העיתונאי האיראני עלי קלהכי, המקורב לחוגים ביטחוניים במשטר. ב-7 בספטמבר כתב קלהכי שאובדן "חזית תימן" יחליש את עמדת איראן מול איחוד האמירויות וסעודיה, במיוחד בתחום הצבאי, בהסבירו שהחות'ים מנעו מהם עד כה למלא תפקיד אפקטיבי יותר בנוגע לאיראן. לכן, הוא קרא לטהראן להתערב צבאית כלקח מחוסר התערבותה הצבאית למול אובדן נכסים של חזבאללה בידי ישראל. קלהכי הסביר שאם החות'ים יאבדו את השליטה בדרום-מערב תימן, מיצר באב אל-מנדב יהפוך לנגיש ובטוח יותר לייצוא נפט סעודי בהיקפים גדולים, ובכך תיפגע גם החשיבות האסטרטגית של מיצר הורמוז כמנוף איראני על נתיבי האנרגיה העולמיים.

ייתכן שטהראן שמרה את קלף באב אל-מנדב לעת הנוכחית, כמעין "קלף חירום", לנוכח המצוקה שבה היא נתונה במצר הורמוז: איראן מתקשה מאוד לייצא נפט, ונתונה ללחץ כלכלי גובר בהתאם למרכזיות של הכנסות הנפט על המשק האיראני. לעומת זאת, האמריקאים מצליחים להמשיך ולהוביל נפט מהמפרץ הפרסי ומדינות האזור מסתגלות למצב באמצעות נתיבים חלופיים מסורתיים וחדשים. במובן זה, מיצר באב אל-מנדב עשוי לשמש עבור טהראן לא רק זירה להפעלת לחץ על סעודיה, אלא גם מנוף עקיף במערכה על מיצר הורמוז: ככל שיגדל

האיום על נתיבי היצוא החלופיים, כך יגדל המחיר האסטרטגי של הפעלת לחץ על איראן במפרץ הפרסי.

מצד שני, יש לקחת בחשבון כי ההסלמה הנוכחית מושפעת גם מהתלקחות פנימית ומהמאבק המקומי מול סעודיה על השליטה בזירה התימנית. על כן, עדיין לא ברור אם החות'ים ימשיכו להפריד בין המאבק מול סעודיה לבין יתר הזירות, או שיכרכו ביניהן. במקרה כזה, מדינות נוספות עלולות להפוך למטרה, ובהן גם ישראל. קיימים שיקולים לכאן ולכאן, ואין זה מובן מאליו כי המורדים מעוניינים בשלב זה להפגין מחויבות רחבה ובלתי מסויגת לפטרון האיראני. אמנם הם עמלו על שיקום יכולותיהם מאז התקיפות האחרונות של ישראל וארה"ב, אך במקביל הם מתמודדים עם התנגדויות פנימיות, מתחים ומאבקים שבטיים, ולכן לא ברור עד כמה נכון מבחינתם להסתכן בחידוש מערכה שתביא שוב לתקיפות אמריקאיות או ישראליות נרחבות בשטחם.

אמנם החות'ים השקיעו מאז תקיפות ארה"ב וישראל ב-2025 בשיקום תשתיות ובהשלמת יכולות צבאיות שנפגעו, ואף הצליחו לשמר את רשתות הרכש והייצור שלהם, אך תהליך זה התנהל תחת לחץ גובר: פגיעה חוזרת בנמלים ובתשתיות, אובדן אנשי מקצוע, מחסור במטבע חוץ, ירידה בהיקף יבוא הדלק והעמקת הסנקציות על מקורות ההכנסה ורשתות המימון שלהם. נוסף על כך, יש גם משבר חברתי-שלטוני בצפון עם עלייה יוצאת דופן בשיח הציבורי על רעב ועל ביקורת כלפי השלטון החות'י, כולל מצד תומכים ואף לוחמים לשעבר.

מנגד, החות'ים עדיין נשענים במידה רבה על איראן ומחויבים לברית עמה, והתגייסות לצדה במאבק מול ישראל וארה"ב אף מעניקה להם גם יתרונות בזירה הפנימית: היא מאפשרת להם לחזק את הלגיטימציה הפוליטית שלהם, לגייס את דעת הקהל סביב עימות חיצוני ולהציג עצמם כחלק מרכזי מ"ההתנגדות" האזורית. כלומר, ההכרעה שלהם אינה נגזרת רק מהנחיה איראנית, אלא גם מהערכת העלות והתועלת מבחינת מעמדם ושרידותם בתוך תימן.

מעורבות מדינות האזור

על פי דיווחים הסעודים פנו לארה"ב ולמדינות האזור על מנת לקבל סיוע נגד החות'ים אך עד כה בקשתם להתערבות צבאית ישירה סורבה. עוד פורסם ב-15 בספטמבר כי הרמטכ"ל אייל זמיר נפגש בגרמניה עם ראשי המטות של צבאות ארה"ב ומדינות ערב, כולל סעודיה, קטר, כווית, בחריין, והאמירויות, על מנת לדון במתיחות הגוברת לנוכח התקדמות החות'ים בתימן והשתלטותם על מצר באב אל-מנדב.

ארה"ב

יורש העצר הסעודי בן סלמאן שוחח עם הנשיא טראמפ וביקש סיוע צבאי אמריקאי, אך הממשל נמנע מאישור תקיפות ישירות והסתפק לפי שעה בהרחבת שיתוף המודיעין והסיוע באיתור מטרות עבור סעודיה. העמדה האמריקאית משתלבת במגמה רחבה יותר של ניסיון לצמצם ככל

האפשר את מספר הזירות שבהן ארה"ב מעורבת ולהימנע מהרחבת המערכה, בפרט בתקופה רגישה לקראת בחירות האמצע. במקרה של תימן, התערבות מחודשת משמעותה חזרה לזירה שבה כבר פעלה וושינגטון באופן אינטנסיבי במסגרת מבצע "פרש קשוח" במרץ שנה שעברה. המערכה הסתיימה בהפסקת אש שבמסגרתה התחייבו הצדדים להימנע מתקיפות הדדיות, ובכלל זה נגד כלי שיט אמריקאיים. אז ארה"ב לא התנתה את הפסקת האש בהפסקת הירי החות'י לעבר ישראל, והניחה שישראל תסתדר לבדה מה שייתכן שהתפרש אצל המורדים כחולשה אמריקאית.

גם במהלך ההסלמה הנוכחית אמר טראמפ כי החות'ים הבהירו שאינם מעוניינים בעימות עם ארה"ב וכי מרבית התנועה הימית נמשכת כסדרה. ייתכן שהדברים נועדו גם להרגיע את שוק האנרגיה ולייצב את מחירי הנפט לצד המשך המאמצים להוציא כמות הולכת וגוברת של נפט דרך הורמוז בין היתר גם נפט סעודי; אולם אם לא יצליח לבלום את ההתייקרות ואת השפעתה על הצרכן האמריקאי, התערבות אמריקאית מחודשת עשויה להפוך למחויבת המציאות.

מצרים

קהיר היא בין הנפגעות המרכזיות מהמצב. א-סיסי חשף לאחרונה שהמשבר בבאב אל-מנדב כבר עלה למצרים ביותר מ-10 מיליארד דולר בהכנסות אבודות מתעלת סואץ. ברם, המדיניות המצרית הנוכחית מאופיינת בזהירות אסטרטגית והימנעות מהסלמה צבאית: מצרים מביעה תמיכה רשמית בממשלת תימן, וקוראת לשמירת חופש השיט, אבל נכון לעכשיו לא מראה סימן כי בכוונתה להצטרף לסעודים בתקיפות נגד החות'ים. על פי דיווחים, המצרים ניהלו מגעים חשאיים עם החות'ים בעיקר דרך גופי המודיעין והביטחון של מצרים על מנת לצמצם פגיעה בהכנסותיה של קהיר מהתעלה, תוך הקפדה שלא להעניק הכרה רשמית. כאשר החות'ים ביקשו לאחרונה לקיים מגעים ישירים עם הרשויות המצריות בנושא חופש השיט, קהיר דחתה את הבקשה מחשש שמגע כזה יעניק להם הכרה בפועל. בכך משקפת מצרים את הדילמה האסטרטגית שלה: היא אינה יכולה להרשות לעצמה לאבד את נתיב השיט לים האדום, אך גם אינה מעוניינת להפוך את ההגנה עליו לעימות צבאי ישיר עם החות'ים ועם איראן. בהתאם לכך, גם לאחר מתקפת הכטב"מ בנמל בדמיאט ב-29 ביולי 2026 התגובה המצרית התמקדה בעיקר בהכלת האירוע ובחקירתו, מבלי שקהיר האשימה בפומבי את איראן או את החות'ים באחריות לתקיפה.

איחוד האמירויות

יש לשער כי הקרע בין סעודיה לאיחוד האמירויות והנסיגה האמירותית מתימן פגעו במידה מסוימת במאמץ הסעודי מול החות'ים. אמנם החלשת מועצת המעבר הדרומית ((STC איפשרה לריאד לרכז יותר סמכות בידי הממשלה הנתמכת על ידה, אך במקביל יש לשער כי נפגעה היכולת הצבאית של המחנה האנטי-חות'י: חלק מהכוחות הדרומיים שטופחו, מומנו ואומנו בידי האמירויות נחלשו או התפצלו, והתמיכה האמירותית הישירה הצטמצמה. כתוצאה מכך, סעודיה

נותרה בעימות הנוכחי עם מחנה ממושמע יותר מבחינה פוליטית, אך מצומצם ופחות גמיש מבחינה צבאית, דבר שככל הנראה הקשה עליה לרכז כוח קרקעי יעיל מול ההתקדמות החות'ית, במיוחד בחוף המערבי ובאזור באב אל-מנדב.

תורכיה ופקיסטן

הסכם מכה בין תורכיה, פקיסטן וסעודיה נותר עד כה בעיקר הצהרתי. אמנם אנקרה ואסלאמבאד גינו את התקיפות החות'יות נגד סעודיה והביעו תמיכה בריבונותה ובזכותה להגן על עצמה. עם זאת, עד כה הגינויים לא גובו בצעדים צבאיים מעשיים: אף אחת מהן לא שלחה כוחות, לא הצטרפה לתקיפות נגד החות'ים ולא הפעילה הלכה למעשה את מנגנון ההגנה המשותפת במסגרת הסכם מכה. למעשה, ניכר כי השתיים מנסות להרחיק את עצמן מהעימות בתואנה כי הסכם מכה טרם נכנס לתוקף או כי אופיו הגנתי בעיקרו. בתורכיה דווח כי הפרלמנט צפוי לאשרר את ההסכם רק בעוד כחודש, ובמקביל דובר משרד החוץ הפקיסטני הבהיר כי התערבות צבאית ביוזמת פקיסטן אינה על הפרק בעת הנוכחית.

סיכום והמלצות לישראל

ההתפתחויות בתימן ממחישות כי עבור איראן, באב אל-מנדב אינו עוד זירה משנית במפת המזרח התיכון, אלא נכס אסטרטגי שניתן להפעיל במקביל ללחץ במפרץ הפרסי. אם האחיזה החות'ית במרחב תתבסס, טהראן תוכל ליהנות ממנוף נוסף מול סעודיה, ארה"ב ומערך הסחר והאנרגיה העולמי, מבלי שתידרש להפעיל בעצמה כוח צבאי במרחב. בכך מתקרבת איראן למצב שבו משני עברי חצי האי ערב עומדים לרשותה מנופי לחץ על שניים מנתיבי השיט הרגישים בעולם: מצרי הורמוז ובאב אל-מנדב.

מבחינת ישראל, זהו שינוי שאסור להתייחס אליו כאל התפתחות מקומית בתימן. ניסיון העבר בלבנון המחיש את המחיר של התבססות הדרגתית של שלוח איראני במרחב בעל חשיבות אסטרטגית. מצר באב אל-מנדב הוא צומת אסטרטגי בעל השלכות ישירות על ישראל, על נתיבי הסחר אליה וממנה ועל המערכה האזורית מול איראן. לכן, יש לראות בהתפתחויות אלו חלק מהמאבק הרחב יותר על יכולתה של איראן להקרין כוח הרחק מגבולותיה ולבנות לעצמה מנופים חדשים.

ככלל, האינטרס הישראלי הוא לחזק ולתמוך בגורמים המעוניינים בהחלשת החות'ים ובהגבלת יכולותיהם. בהקשר זה, יש היגיון רב בקידום קואליציה אזורית שתכלול את סעודיה, איחוד האמירויות, סומלילנד ושותפים נוספים במרחב הים האדום, שתפעל באופן מתואם מול האיום החות'י. ישראל תוכל להציע את עזרתה למתנגדי החות'ים בתימן, ובכלל זה הצבא של ממשלת תימן הלגיטימית, שבטים שונים וחוגים חברתיים בהכשרה, באימונים, כאשר המטרה שצריכה לעמוד לנגד עיניה של ישראל בסיוע לכוחות הפרוקסי האלו הוא ערעור המשילות החות'ית. ברם, יש להביא בחשבון כי הצלחתה של קואליציה זו תלויה במידה רבה בפיוס סעודי-אמירותי, בתור השחקניות הדומיננטיות ביותר בזירה (עד לדחיקת אבו-דאבי מהזירה לאחרונה) פיוס שכעת

לא נראה באופק.

ואולם, בשלב הנוכחי, ועל רקע רמת המתיחות הגבוהה במספר זירות במקביל, לא ברור כי נכון לישראל לבחור בהתערבות צבאית ישירה. עם זאת, ניתן להעמיק את הסיוע המודיעיני לסעודיה, לחזק את התיאום האזורי ולהיערך כבר עתה לאפשרות של סבב עימות נוסף מול החות'ים בעתיד. על ישראל לנצל את תקופת ההפוגה הנוכחית במערכה מול החות'ים כדי לבנות יכולות פעולה קרקעיות כירורגיות, שישלימו את המערכה האווירית, בתגובה לחידוש אפשרי של המתקפות החות'יות נגד ישראל. יכולות כאלה עשויות להוסיף עומק משמעותי לאיום שישראל מציבה בפני החות'ים, ולהרחיב את מנעד התגובה מעבר לפגיעה בתשתיות מהאוויר ומהים. פשיטות ממוקדות יכולות לאפשר פגיעה במוקדי הנהגה, במוקדי ידע ומומחיות צבאיים, במערכי פיקוד ושליטה ובתשתיות אמל"ח, ובכך להמחיש לחות'ים כי גם המרחק הגיאוגרפי מתימן אינו מעניק להם חסינות מפני פגיעה ישירה ביכולותיהם ובמערכי ההנהגה שלהם. יש לזכור שהחות'ים בונים בהדרגה יכולות פשיטה לעבר ישראל, ולכן על המאמץ הישראלי גם לפגוע בהכנותיהם בהקשר זה.

לאור החולשה שמציגה ריאד וסירובה העקבי להתקרב לישראל גם בשעתה הקשה, נראה שלא מדובר בשעת כושר מדינית-ביטחונית. לאחרונה דווח בתקשורת האמריקאית שישראל מעבירה לסעודיה סיוע מודיעיני במסגרת שת"פ אזורי שמובילה ארה"ב. נראה שגם אם ישראל תציג רצון טוב ותוכיח את נכסיותה עבור סעודיה, ריאד הגיעה ל"תקרת הזכוכית" במגעיה מול ישראל, ותסרב להעביר את היחסים אל מעל לשולחן, כל עוד ישראל תסרב להתקדם לקראת הסדר מדיני עם הפלסטינים, שיכלול הכרה במדינה פלסטינית. בישראל, לעומת זאת, המגמה הפוכה, וגוברת ההבנה שישראל לא תוכל לוותר על שוליים ביטחוניים נרחבים בכל הגזרות (הפלסטינית, הסורית והלבנונית) במציאות הנוכחית, ובמיוחד לאור הקולות הנמשכים, בעיקר מצד איראן, להשמיד את ישראל במתקפה רב-זירתית מוחצת. זאת, כאשר מנהיג איראן מג'תבא ח'אמנהאי ממשיך את מורשת אביו ומכוון להשמיד את ישראל עד 2040, ומפקד הבסיג', חוסין טאא'ב, שמסתמן כאחד מדמויות המפתח במשטר האיראני כיום, הצהיר ב-17 בספטמבר שישראל צפויה להיות מושמדת עוד לפני כן. לצד זאת, האנליסט מהדי מוחמדי, יועצו הבכיר של קאליבאף, קרא (12 בספטמבר) לטהראן להיערך ל"מלחמה הגדולה ומכרעת" נגד "הגידול הסרטני" ישראל, תוך שהוא מדגיש שהיעד הזה הוא בר השגה.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.